

Μιχάλης Ρηγίνος

*Οι εισηγμένες εταιρίες στο
Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών
1880-1940
(Ανάπτυξη και Συγκυρία)*

Η παρουσίαση μας, στηριζόμενη στην περιγραφή και ανάλυση χρονολογικών σειρών που αφορούν στα σημαντικότερα χρηματιστηριακά μεγέθη, θα επιχειρήσει να καταδείξει, την σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στις τάσεις της ελληνικής οικονομίας και την ανάπτυξη του Χρηματιστηρίου κατά την περίοδο 1880-1940

Το βασικό ερώτημα στο οποίο καλείται να απαντήσει η παρουσίαση είναι σε ποιο βαθμό η ανάπτυξη του Χρηματιστηρίου Αθηνών, κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, αποτέλεσε το αντικαθρέφτισμα των διαφόρων σταδίων από τα οποία διήλθε η ελληνική οικονομία και των εκάστοτε οικονομικών και πολιτικών συγκυριών που τα προσδιόρισαν.

1. Το Ιστορικό Πλαίσιο Συγκυρία και Χ.Α.Α.

Περιοδολόγηση με βάση την διεθνή συγκυρία

**A. 1880 -1914: Η Πρώτη Παγκοσμιοποίηση.
και η Belle Époque.**

**B. 1915-1940: Η Περίοδος της Εσωστρέφειας
και του Οικονομικού προστατευτισμού.**

Υποπερίοδοι

Με βάση την εθνική οικονομική και πολιτική συγκυρία

1. Η περίοδος 1880-1897

Από τον υπερδανεισμό στην ήττα του 1897.

2. Η περίοδος 1898-1922

Από τον Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο στη μικρασιατική καταστροφή

3. Η περίοδος 1923-1940

Από τη συνθήκη της Λωζάννης στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

2. Το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών

- Στις 2 Μαΐου 1880 έγιναν τα εγκαίνια του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, του δεύτερου, μετά την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (έτος ίδρυσης 1841), μακροβιότερου οικονομικού θεσμού στην ιστορία του ελληνικού κράτους.
- Η έγκριση για την ίδρυση Χρηματιστηρίου στην Αθήνα έγινε το 1876 (Δ. 20 Σεπτ. 1876) από τη κυβέρνηση Κουμουνδούρου, ενώ ο κανονισμός λειτουργίας επικυρώθηκε το 1879.
- Μέχρι το 1918 το ΧΑΑ είχε τον «τύπον του ελεύθερου Χρηματιστηρίου», υπό την έννοια ότι το κράτος δεν παρενέβαινε στη λειτουργία του. Η παρέμβαση του Κράτους στο Χρηματιστήριο έγινε με το Νόμο 1308 του 1918 ο οποίος επέβαλλε αυστηρές διατάξεις στις συναλλαγές. Η επίβλεψη της εφαρμογής του νόμου ανατέθηκε σε κυβερνητικό επόπτη

Προϋποθέσεις Εισαγωγής Εταιριών

Κανονισμός 13-12-1879

Καταβεβλημένο του 1/3 της ονομαστικής αξίας του κεφαλαίου, και οι μετοχές τους να είναι αντικείμενα «σπουδαίων και συνεχών συμβάσεων» (Η διάταξη αυτή απαλείφθηκε από τον κανονισμό του 1909 με αποτέλεσμα να εισάγονται εταιρίες «νεκράι» οι οποίες για πολλά χρόνια δεν πραγματοποιούσαν καμία συναλλαγή.

Το 1918 προκειμένου να εισαχθεί μια εταιρία στο ΧΑΑ έπρεπε να έχει καταβεβλημένο κεφάλαιο 2.000.000 δραχμών (**80.580 χρυσές λίρες τιμές 1918**).

Το ποσό αυτό αναπροσαρμόστηκε το 1928 σε 5 εκατ. δρχ. (**13.427 χρυσές λίρες**)

Τύποι Συναλλαγών

Οι συναλλαγές επί των μετοχικών τίτλων χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες:

α) πράξεις τις μετρητοίς.

β) πράξεις επί προθεσμία.

γ) πράξεις επί δώρω (option), δηλαδή πράξεις επί προθεσμία οι οποίες μπορούσαν να μην εκτελεστούν,

δ) πράξεις μεταφοράς, οι οποίες αφορούσαν πράξεις επί προθεσμία που μεταφέρονταν για να εκτελεστούν σε χρόνο μεταγενέστερο από τον προσυμφωνημένο.

«Ελεύθερη Αγορά»

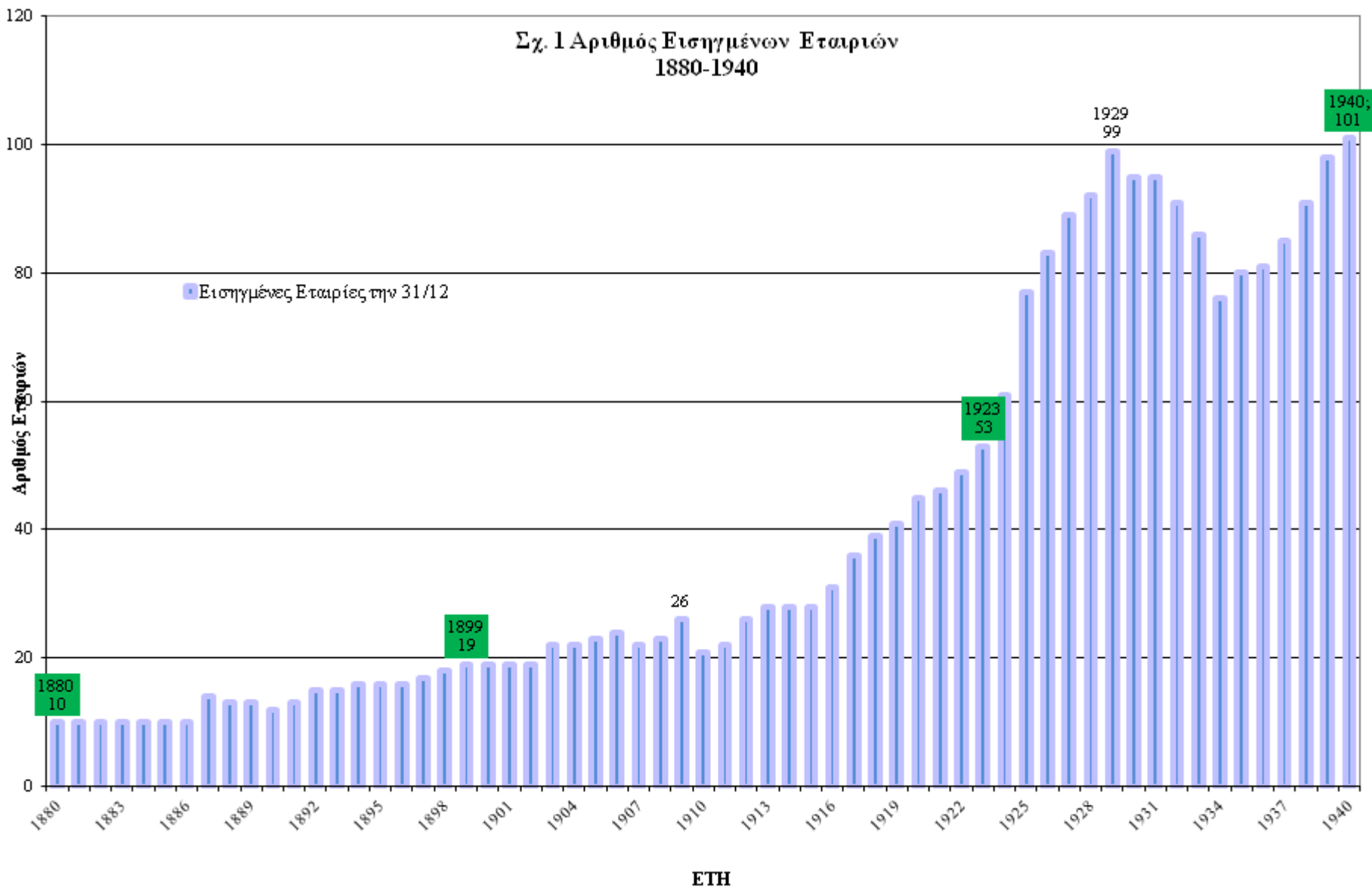
Παράλληλα με το επίσημο Χρηματιστήριο στους δρόμους γύρω από το χρηματιστήριο. λειτουργούσε και η «ελεύθερη αγορά».

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 1884 στην ανεπίσημη αγορά ήταν υπό διαπραγμάτευση 26 μετοχικοί τίτλοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό, αριθμός υπερδιπλάσιος από την επίσημη αγορά.

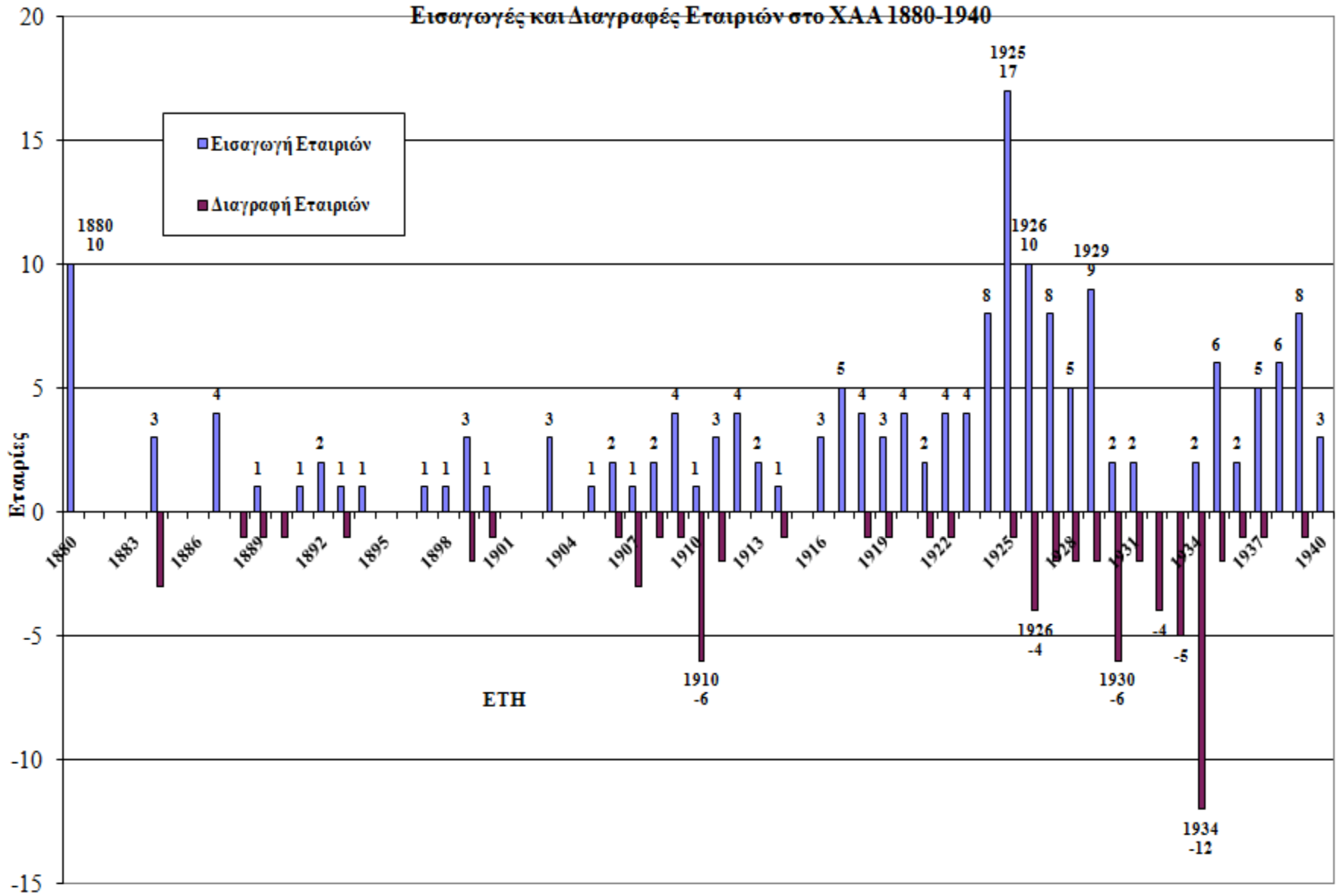
Το συνηθέστερο ήταν μια μετοχή να μπαίνει πρώτα στην ανεπίσημη αγορά, και στην συνέχεια να εισάγεται στην επίσημη.

3. Οι Εταιρίες

Σχ. 1 Αριθμός Εισηγμένων Εταιριών
1880-1940

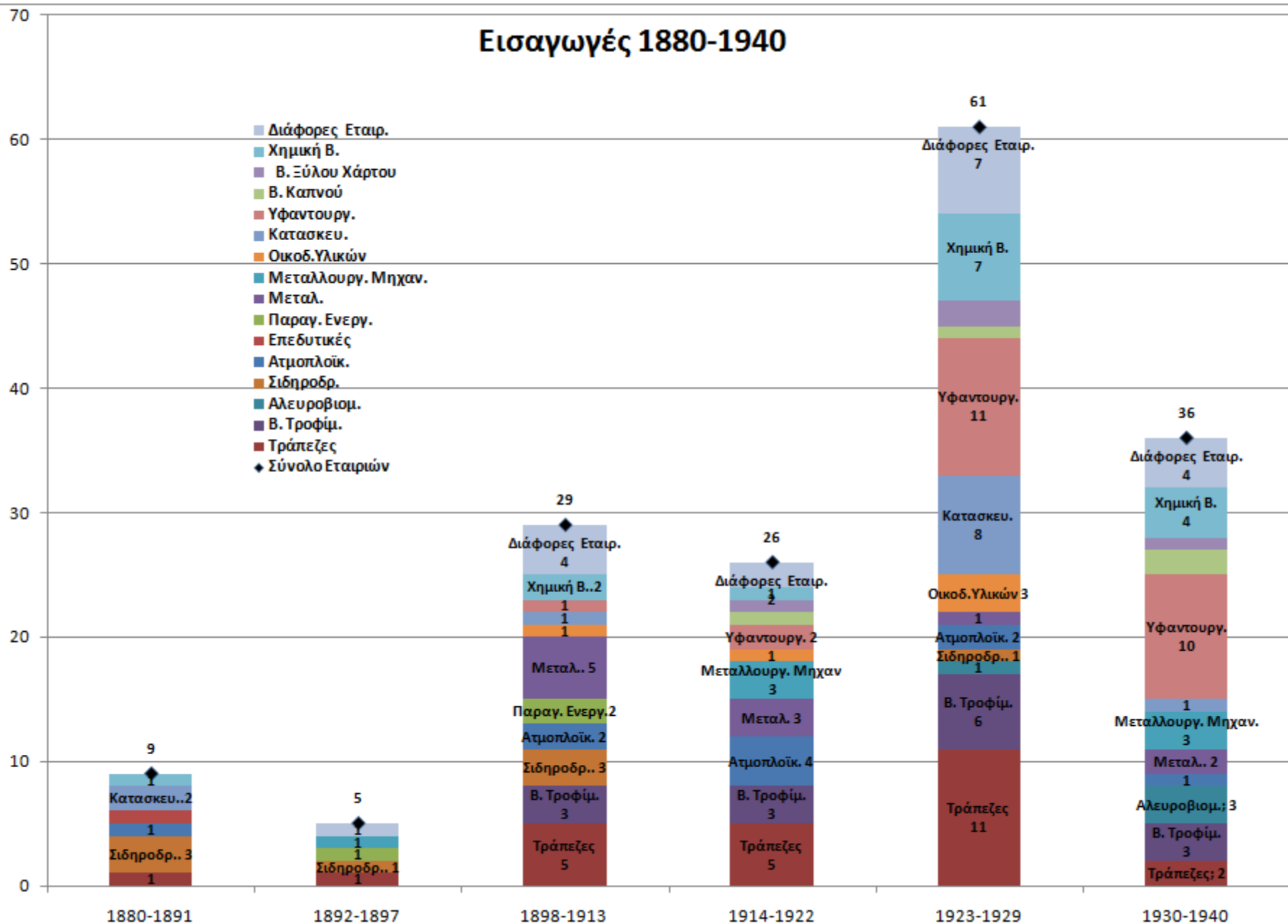

Εισαγωγές και Διαγραφές Εταιριών στο ΧΑΑ 1880-1940

Εισαγωγές 1880-1940

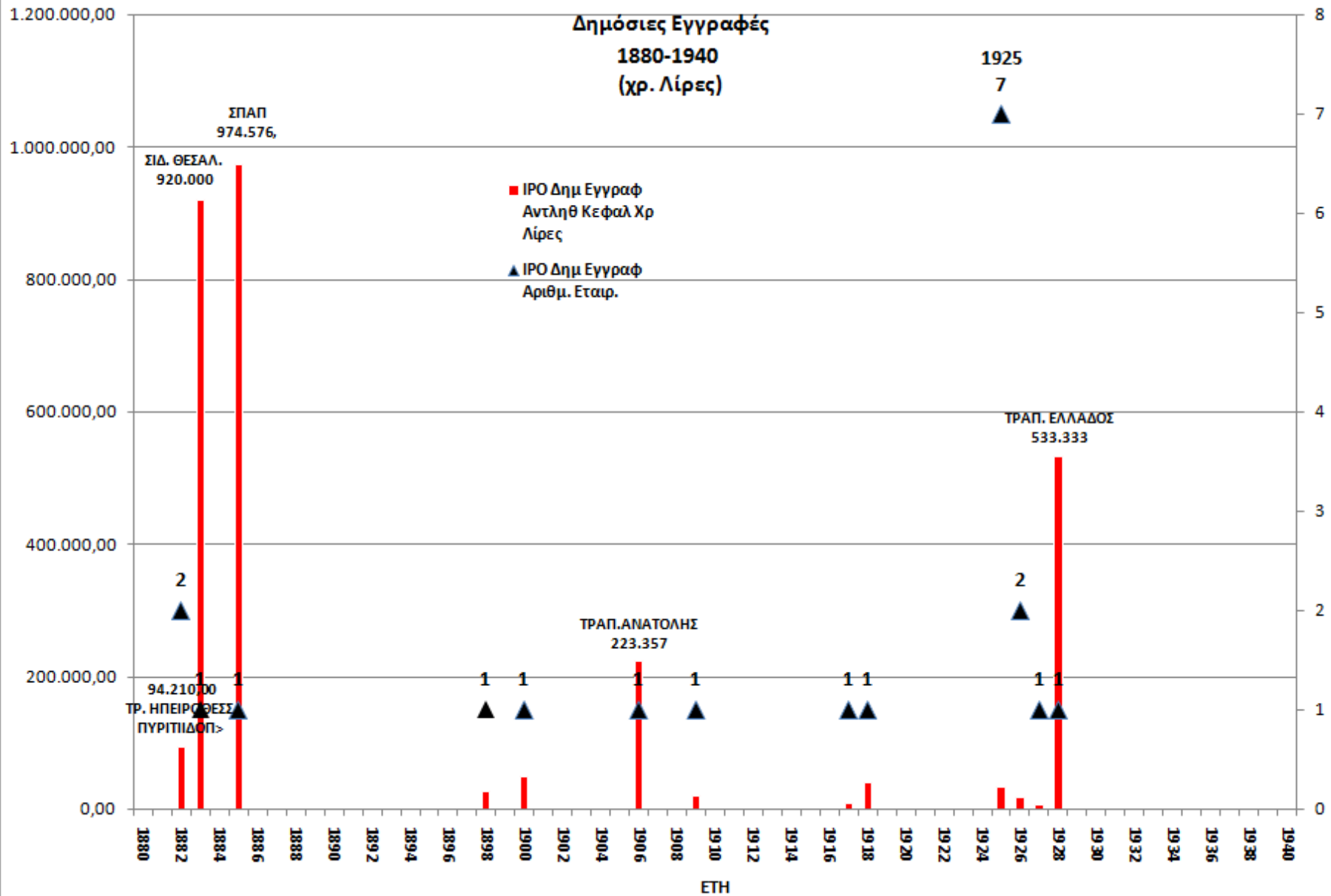
- Διάφορες Εταιρ.
- Χημική Β.
- Β. Ξύλου Χάρτου
- Β. Καπνού
- Υφαντουργ.
- Κατασκευ.
- Οικοδ.Υλικών
- Μεταλλουργ. Μηχαν.
- Μεταλ.
- Παραγ. Ενεργ.
- Επεδυτικές
- Ατμοπλοϊκ.
- Σιδηροδρ.
- Αλευροβιομ.
- Β. Τροφίμ.
- Τράπεζες
- ◆ Σύνολο Εταιριών

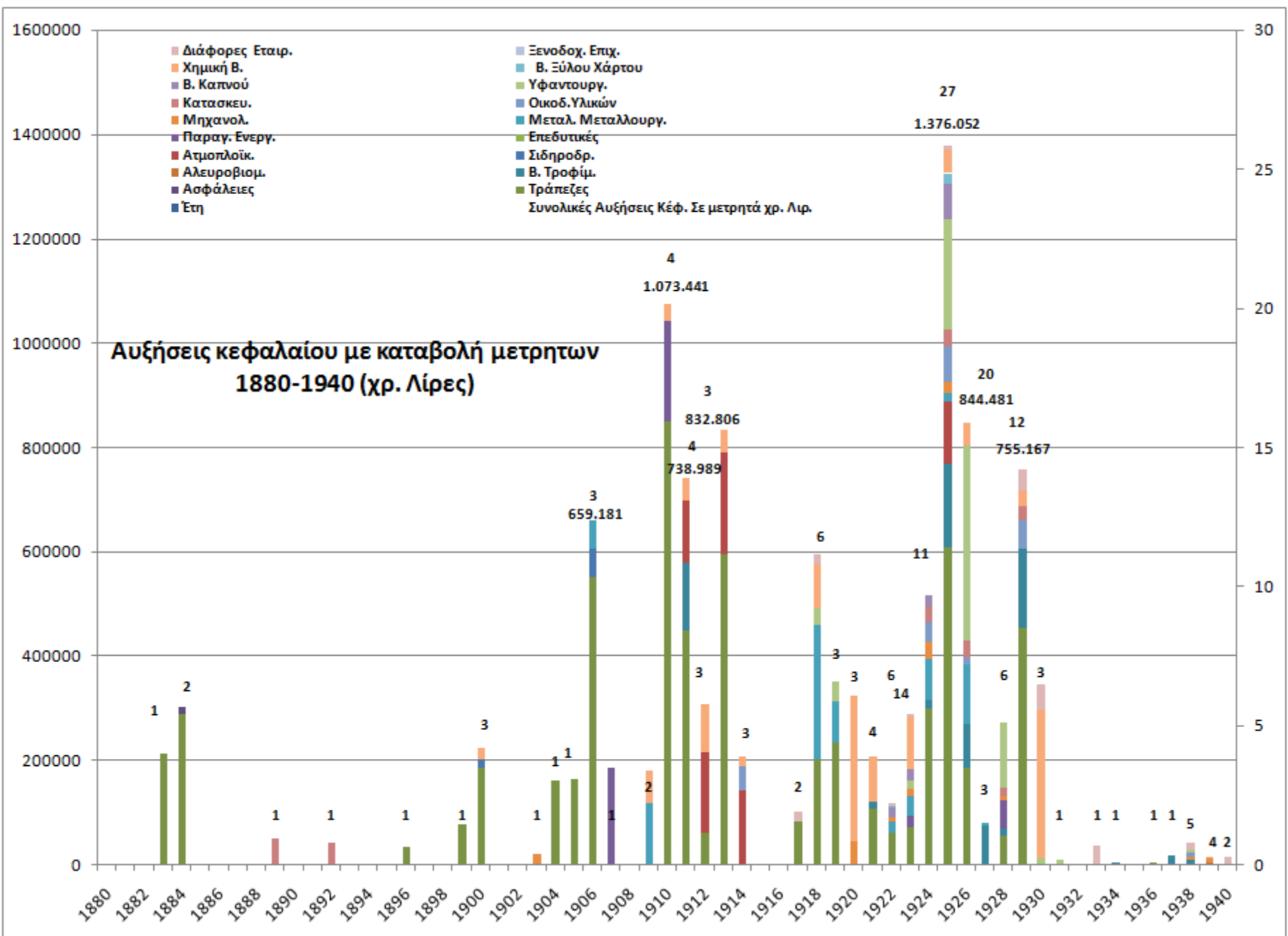

4. Η Πρωτογενής Χρηματιστηριακή Αγορά και η χρηματοδότηση των Εταιριών

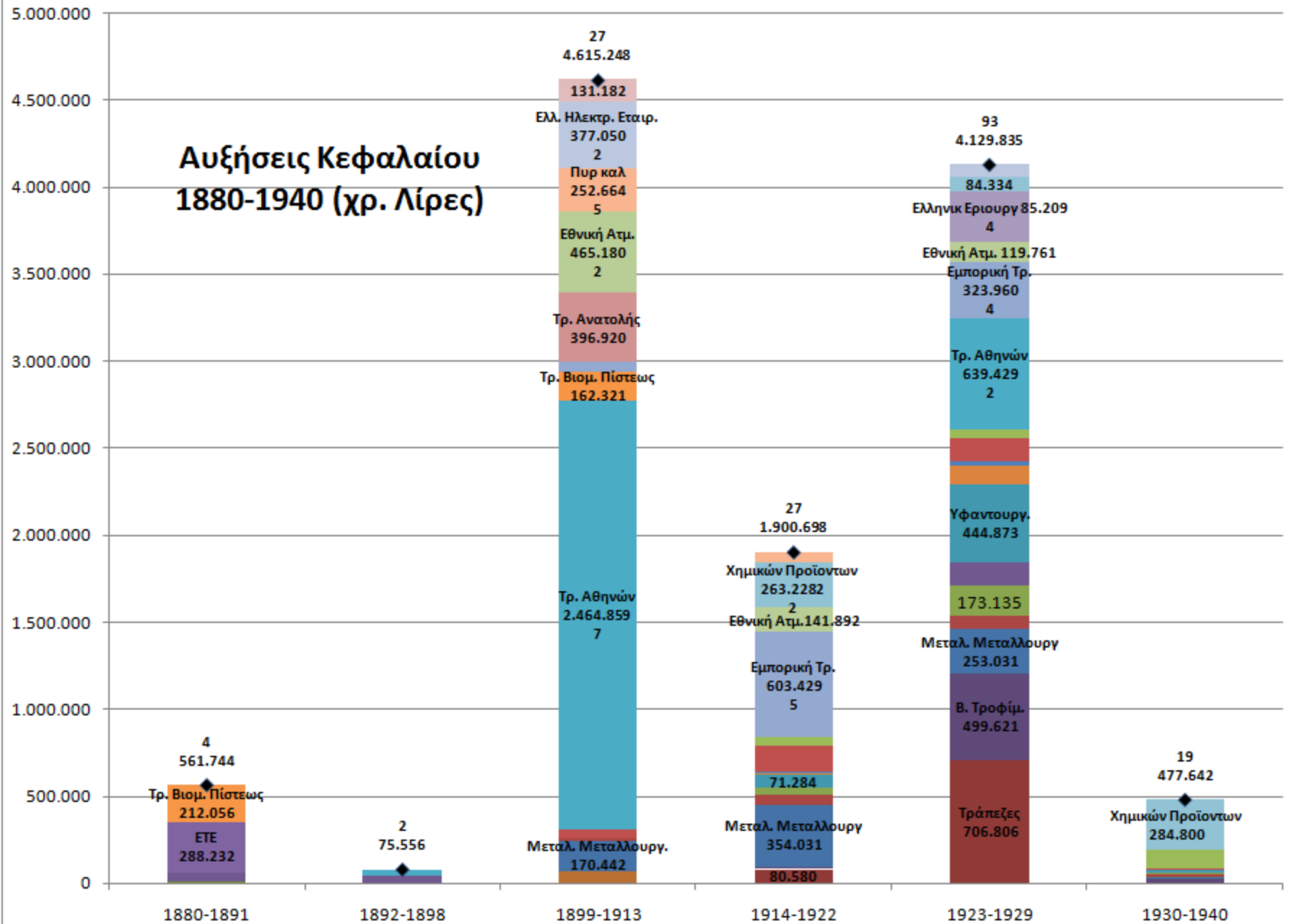
**Δημόσιες Εγγραφές, Αυξήσεις Κεφαλαίου, Εταιρικά
Ομόλογα**

**Δημόσιες Εγγραφές
1880-1940
(χρ. Λίρες)**

Αυξήσεις Κεφαλαίου 1880-1940 (χρ. Λίρες)

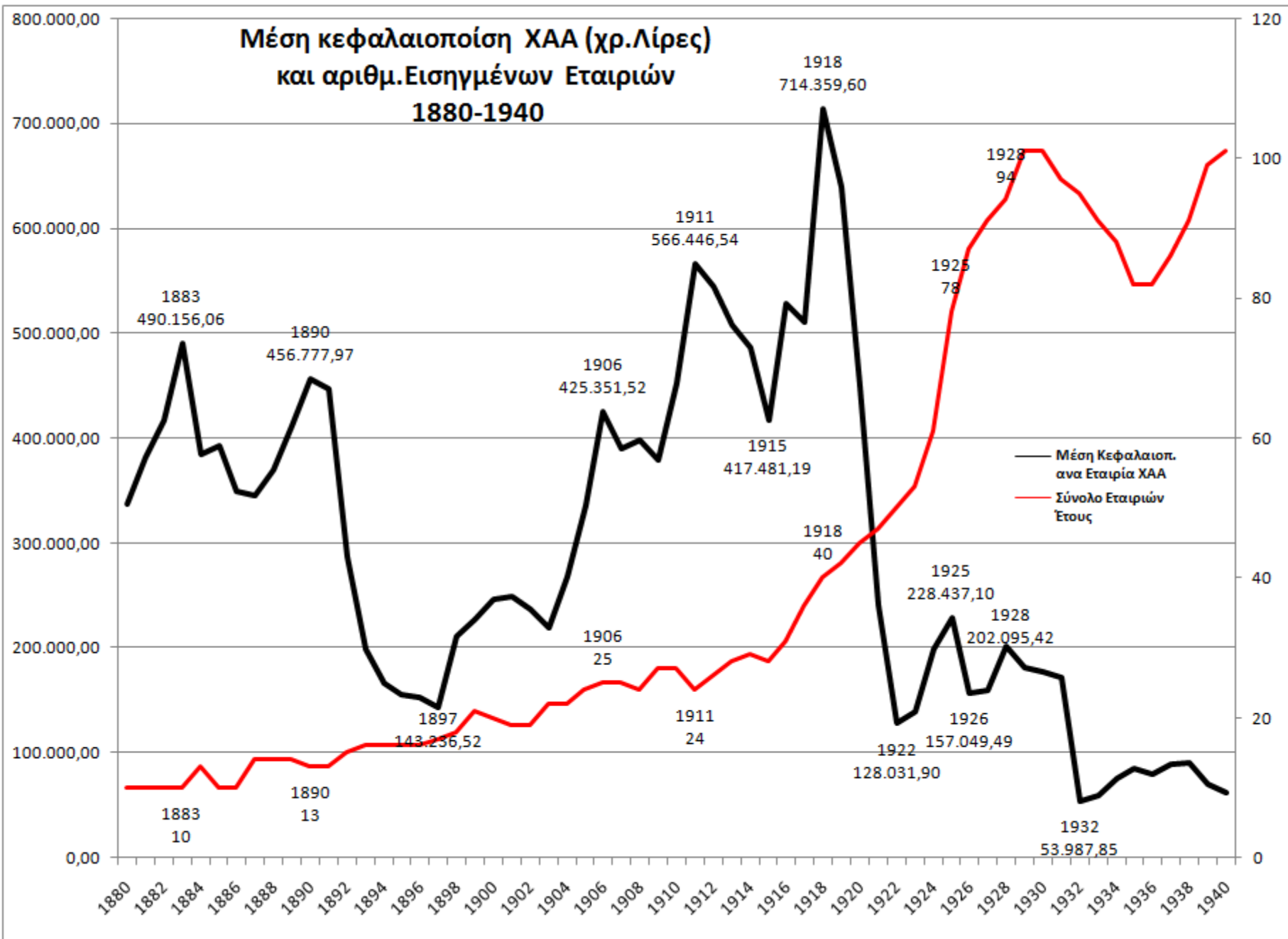

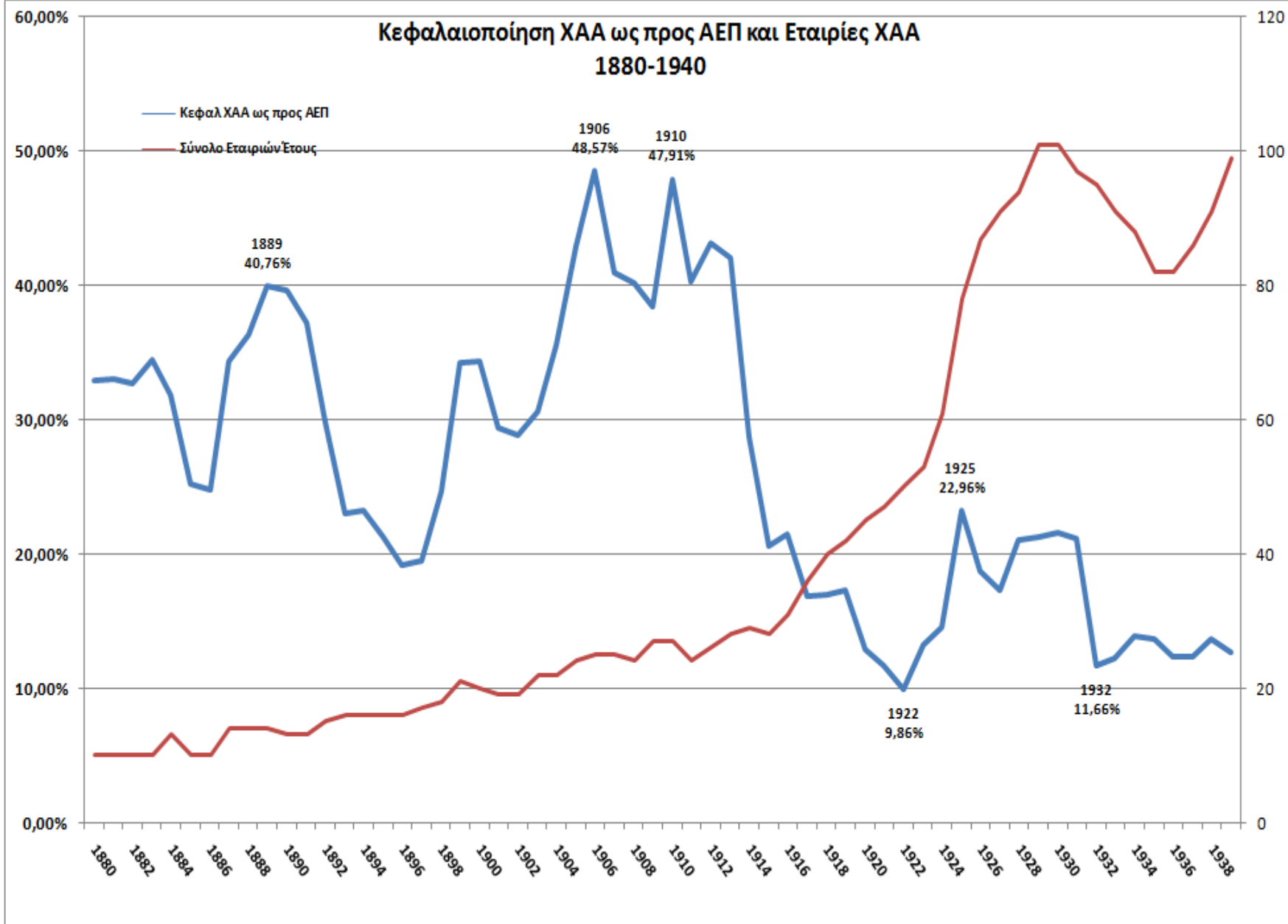
5. Η Κεφαλαιοποίηση

(Το μέγεθος των Εταιριών)

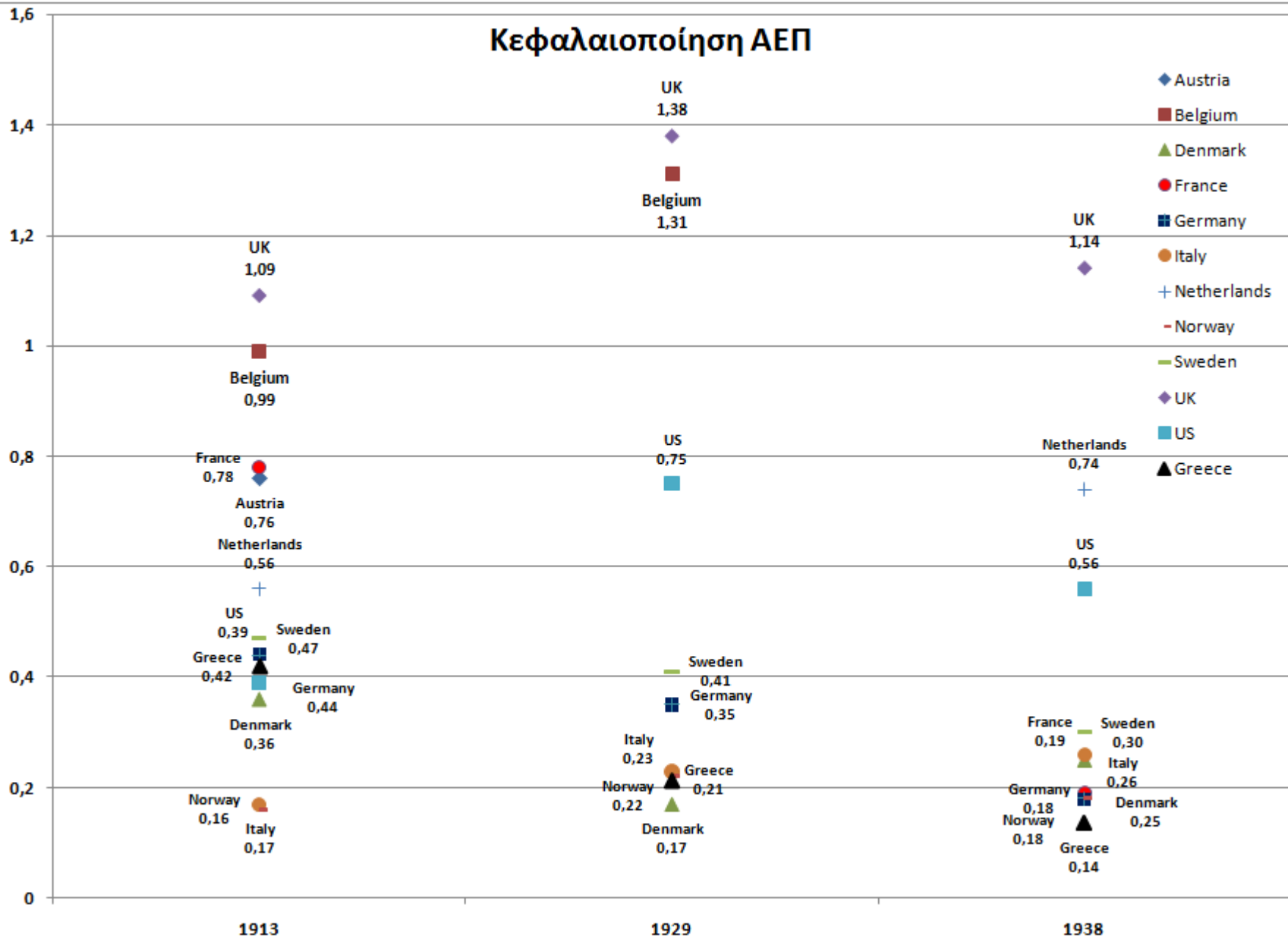
Μέση κεφαλαιοποίηση ΧΑΑ (χρ.Λίρες) και αριθμ.Εισηγμένων Εταιριών 1880-1940

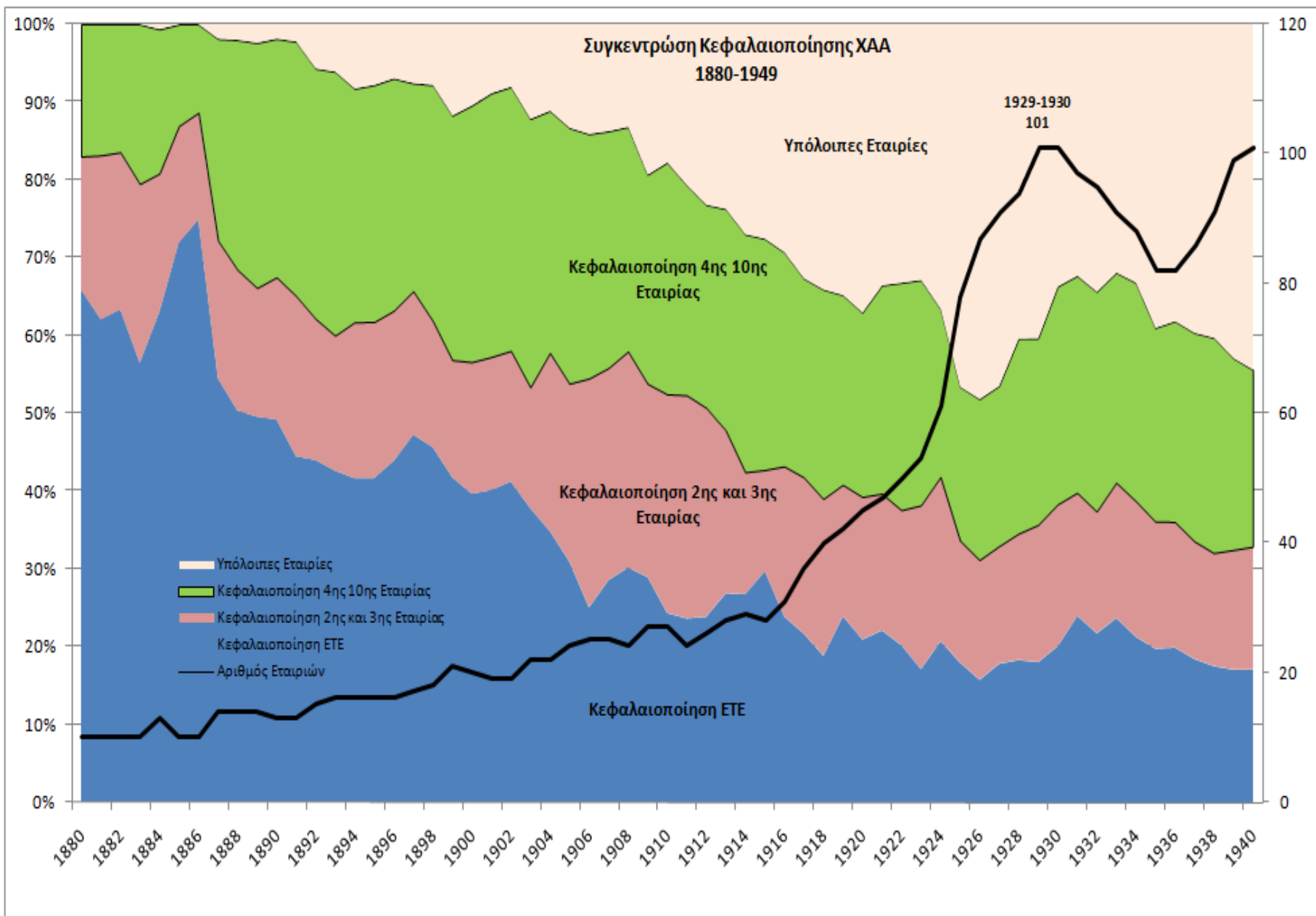

Κεφαλαιοποίηση ΧΑΑ ως προς ΑΕΠ και Εταιρίες ΧΑΑ 1880-1940

Κεφαλαιοποίηση ΑΕΠ

Οι 10 μεγαλύτερες Εταιρίες 1880-1940

1880	1890	1901	1911	1918	1928	1940
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΕΙΩΝ ΛΑΥΡΙΟΥ	ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΕΙΩΝ ΛΑΥΡΙΟΥ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ	ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΕΛΛΑΔΟΣ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	ΣΠΑΠ	ΔΙΑΧΕΙΡ ΕΙΔΩΝ ΜΟΝΟΠΩΛΕΙΟΥ Α/ΔΙΑΧ ΥΠΕΓΓΥΩΝ ΠΡΟΣΩΔΩΝ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ	ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ
		ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΡΗΤΗΣ	ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΤΑΦΙΔΟΣ ΕΝΙΑΙΑ	ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡ ΠΑΛΗΟΥ	ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ	ΕΛΛ ΕΤ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ
		ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	ΙΝΤΕΡΣΑΤ Α/ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΕΛΛ ΑΝ ΕΤ	ΙΝΤΕΡΣΑΤ Α/ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΕΛΛ ΑΝ ΕΤ	ΦΙΕ Κ ΑΕ ΖΥΘΟΠΟΪΑΣ ΒΥΝΟΠΟΪΑΣ ΠΑΓΟΠΟΪΑΣ
		ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΕΙΩΝ ΛΑΥΡΙΟΥ	ΙΝΤΕΡΣΑΤ Α/ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΕΛΛ ΑΝ ΕΤ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	ΠΥΡ ΚΑΛ
		ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΘΗΝΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	ΣΠΑΠ	ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΤΑΦΙΔΟΣ ΕΝΙΑΙΑ	ΕΛΛ ΕΤ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ	ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
		ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΘΗΝΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΡΓΟΥΡΓΙΑ	ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΓΕΤ
		ΣΠΑΠ	ΔΙΑΧΕΙΡ ΕΙΔΩΝ ΜΟΝΟΠΩΛΕΙΟΥ Α/ΔΙΑΧ ΥΠΕΓΓΥΩΝ ΠΡΟΣΩΔΩΝ	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΠΥΡ ΚΑΛ	ΕΡΓΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΝΑΟΥΣΗΣ ΛΑΝΑΡΑ - ΚΥΡΤΣΗ
		ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΘΗΝΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	ΕΛΛ ΕΤ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ	ΔΙΑΧΕΙΡ ΕΙΔΩΝ ΜΟΝΟΠΩΛΕΙΟΥ Α/ΔΙΑΧ ΥΠΕΓΓΥΩΝ ΠΡΟΣΩΔΩΝ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

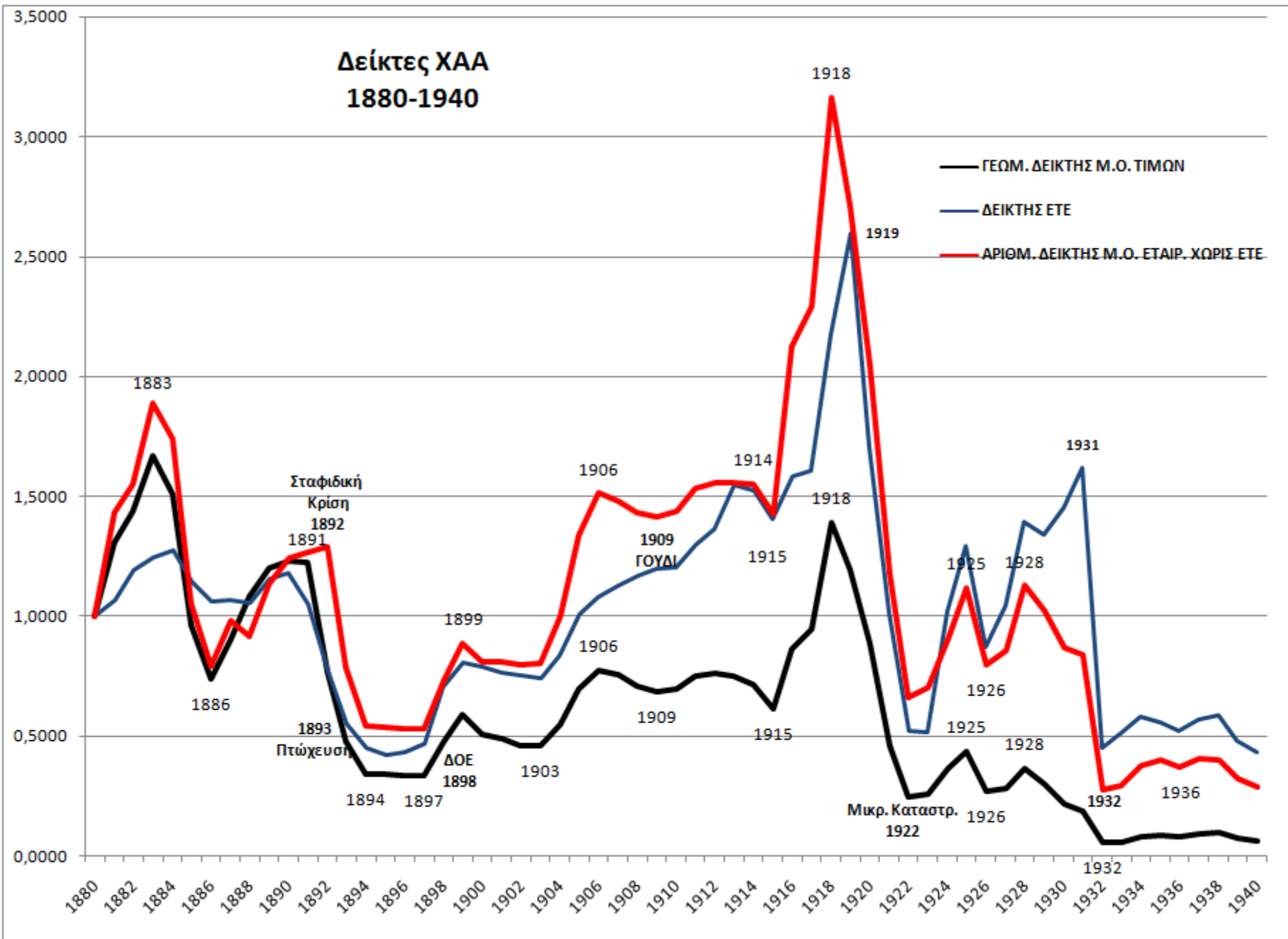
Συμπληρωματικά Στοιχεία

Ελληνικές Μετοχές σε Χρηματιστήρια Εξωτερικού, 1913

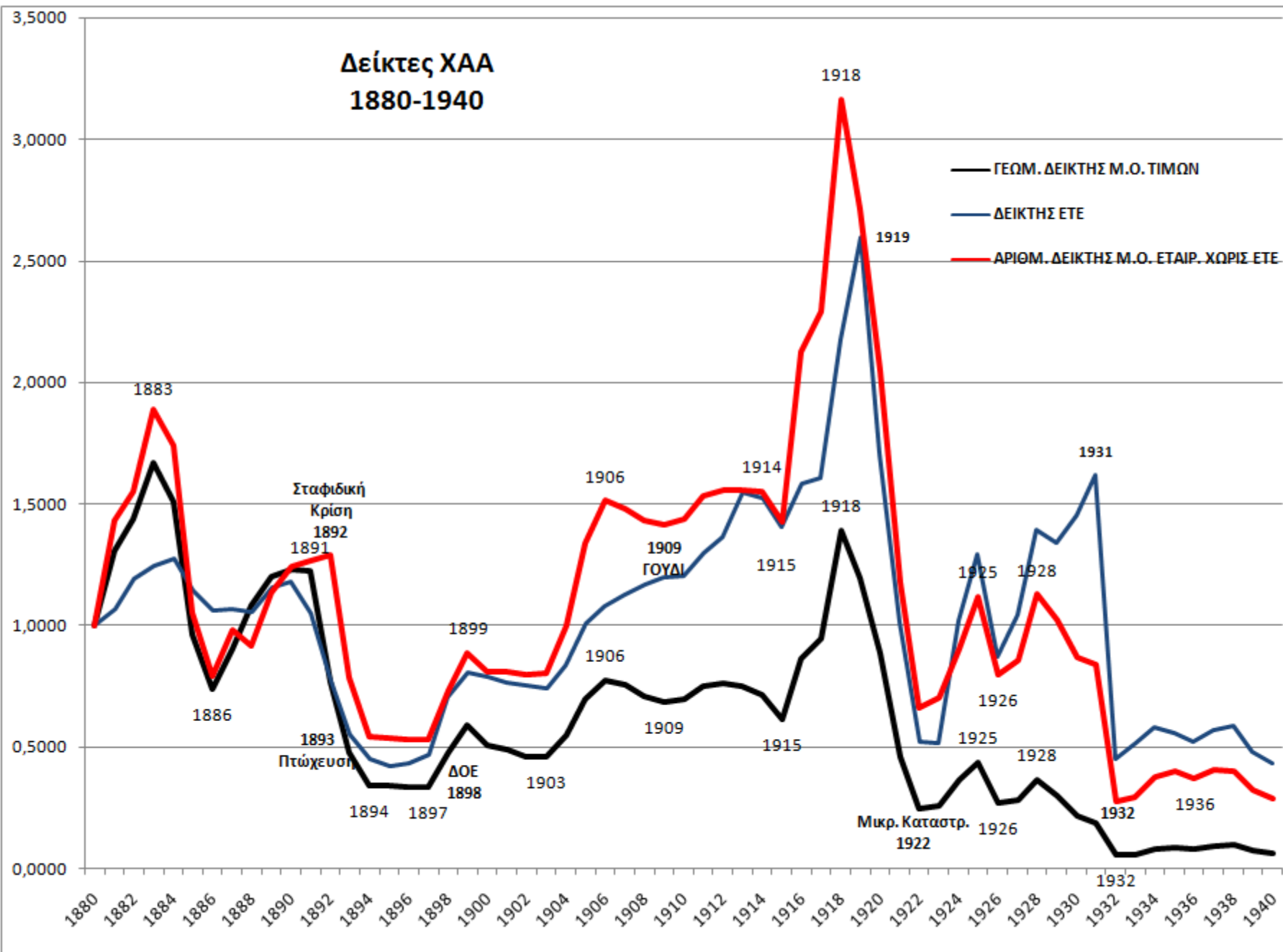
Εταιρία	Χρηματιστήριο
Τράπεζα Αθηνών	Παρίσι, Λονδίνο, Κάιρο, Αλεξάνδρεια
Τράπεζα Ανατολής	Παρίσι, Κάιρο, Αλεξάνδρεια
Σιδηρόδρομος Θεσσαλίας	Παρίσι, Βρυξέλες
Σ.Π.Α.Π.	Παρίσι
Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρία	Παρίσι
Προνομιούχος Σταφίδα Ενιαία	Παρίσι
Οίνων και Οινοπνευμάτων	Παρίσι
Ελληνική Εταιρία Μεταλλείων	Παρίσι
Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου	Παρίσι

Πηγή: Οικονομικά Χρονικά 23-3-1913, και Επετηρίς του Χρηματιστηρίου 1929-1930

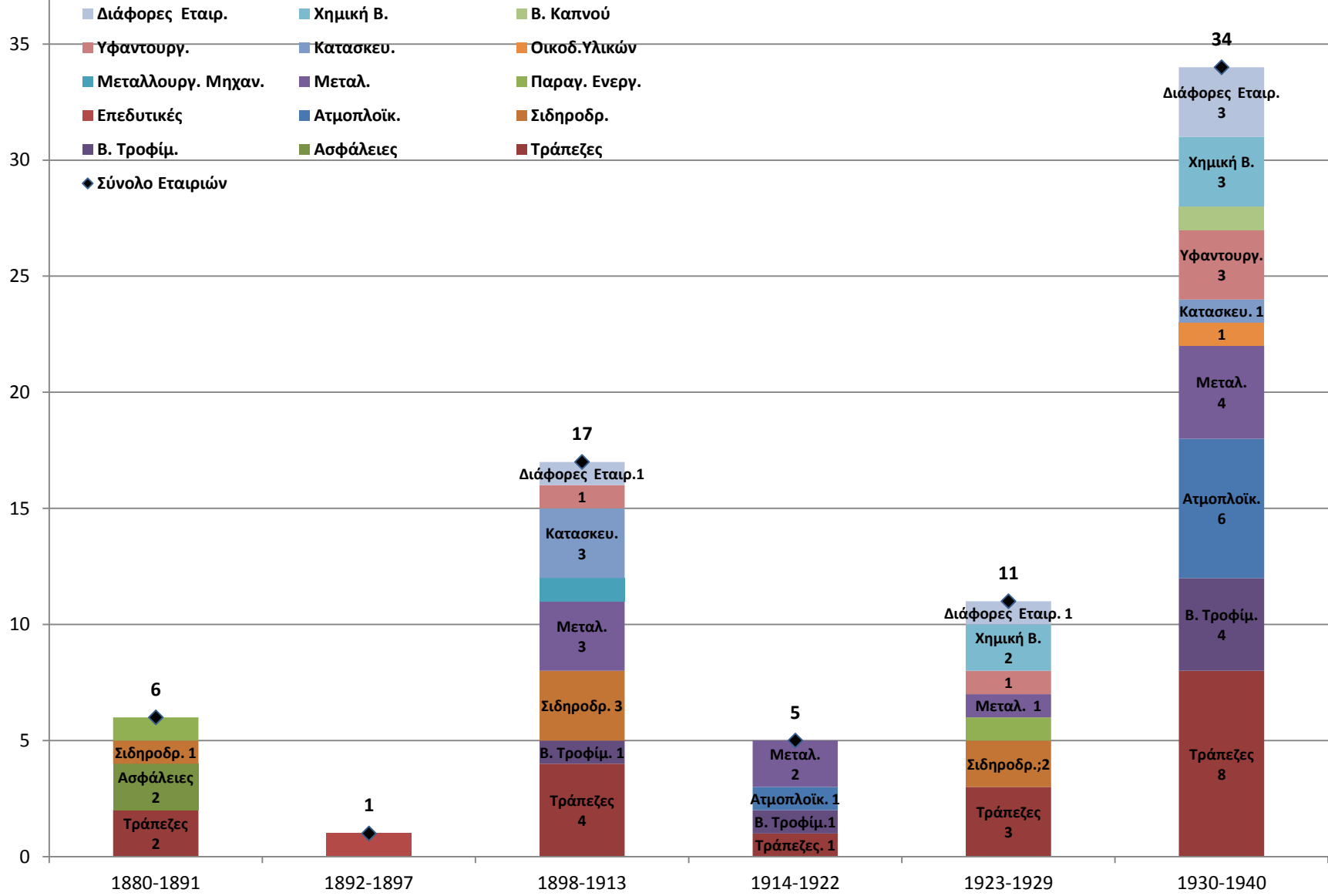
Δείκτες ΧΑΑ 1880-1940

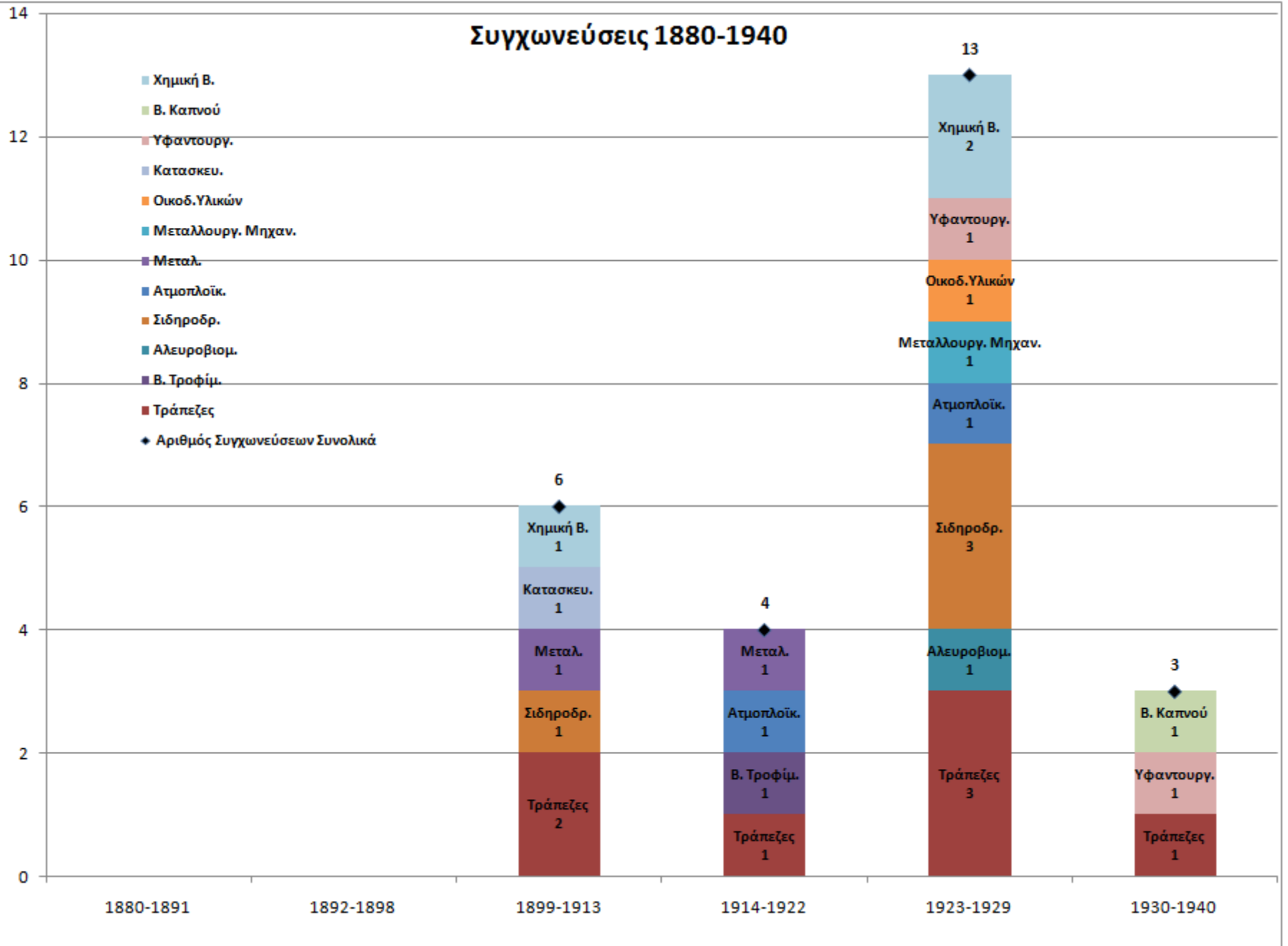
Δείκτες ΧΑΑ 1880-1940

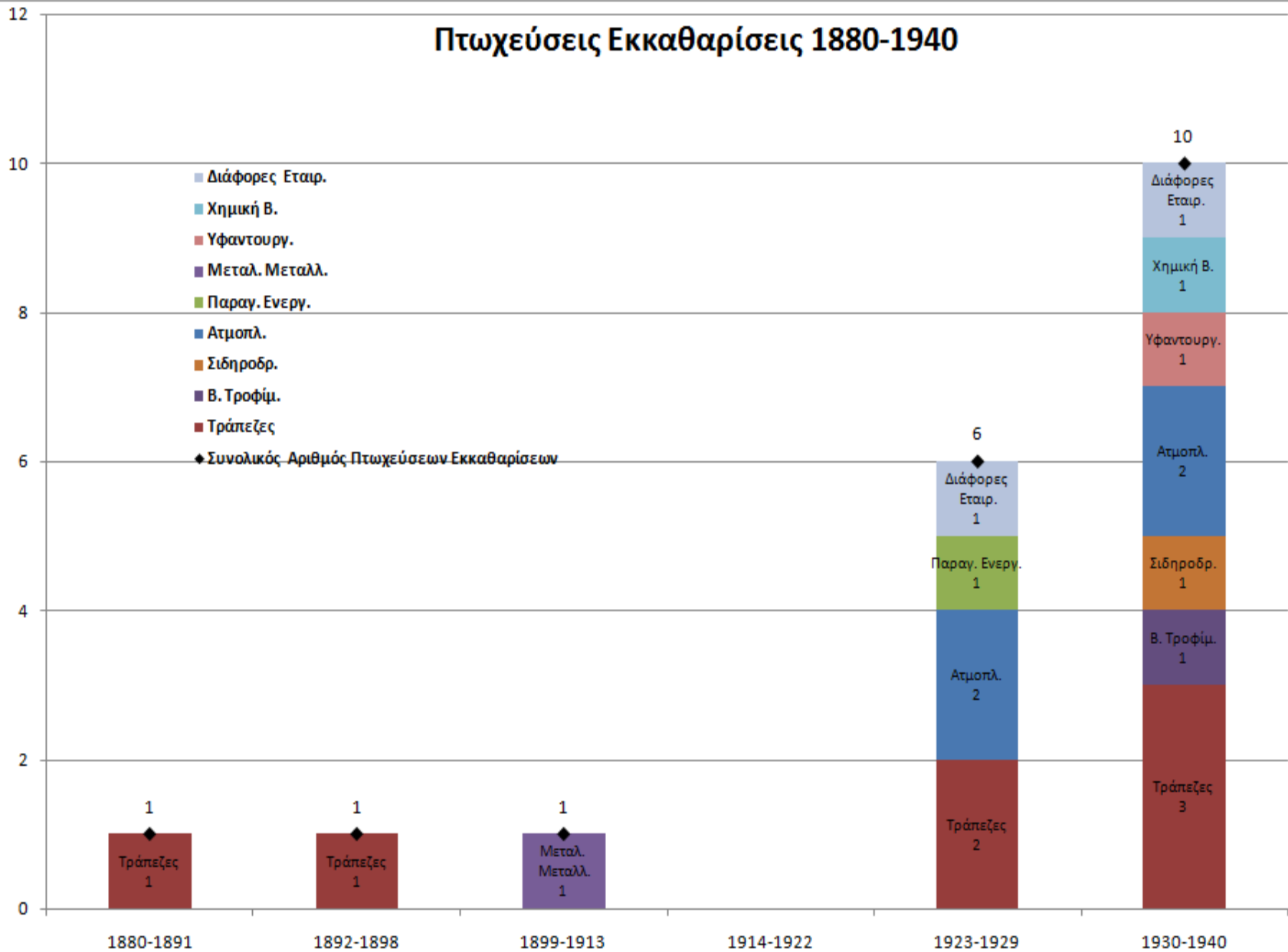
Διαγραφές 1880-1940

Συγχωνεύσεις 1880-1940

Πτωχεύσεις Εκκαθαρίσεις 1880-1940

Εταιρία	Μετρητοίς	Προθεσμία και επί δώρω	Μεταφορά
Εθνική Τράπεζα	1.138	414	228
Τράπεζα Αθηνών	49.263	383.284	635.185
Εμπορική Τράπεζα	13.707	22.919	8.475
Ανατολική Θαλ. Μεταφ.	18.846	384.427	264.674
Εθνική Ατμοπλ.	19.094	527.807	283.225
Ετ. Θαλ. Επιχ. Παληου	17.553	213.260	172.025
Χιακή Ατμοπλ.	10.430	207.139	164.632
Οίνων Οινοπνευματων	4.877	93.357	109.956
Ελλ. Πυριτιδοποιείο	5.882	119.092	167.530